

Aan het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen
Minister E. E. W. Bruins
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag

Datum: 25 april 2025
Ons kenmerk: FT20250425
Betreft: Internet consultatie Wijziging in de Archiefwet 1995 ter uitvoering van
overweging 158 van de AVG

Geachte heer Bruins,

Het Utrechts Archief is in grote lijnen verheugd met het wetsvoorstel dat voorziet in implementatie van overweging 158 in de Archiefwet. Onderdeel A van artikel I en II maakt het mogelijk om, na een zorgvuldige afweging van risico's en belangen, ook archieven met bijzondere of strafrechtelijke persoonsgegevens in de zin van de AVG voor raadpleging beschikbaar te stellen, waarbij de onderdelen C en D voorzien in mogelijkheden voor die raadpleging specifiek op internet.

We delen echter de zorg die het bestuur van de KVAN in zijn reactie van 17 april in deze internetconsultatie heeft geuit over de vervaging van het onderscheid tussen openbare en beperkt openbare archiefbescheiden.

We constateren daarnaast een ander dreigend geval van begripsvervaging, niet zozeer in de tekst van het wetsvoorstel, als wel in de Memorie van Toelichting. Het gaat daarbij om het begrip openbaarheid op zichzelf. De MvT lijkt op meerdere plaatsen te suggereren dat openbaar maken hetzelfde is als openbaar maken op internet. In de toelichting bij het nieuwe vijfde lid van artikel 17 op pagina 20 van de MvT wordt gesteld dat het niet nodig is om een uitgebreide procedure te volgen bij het beschikbaar stellen van openbaar archief op internet want: *“...De wettelijke systematiek gaat er namelijk vanuit dat alleen sprake kan zijn van openbaar archief, als de beperkingsgronden uit de wet ten aanzien van die archiefbescheiden niet meer van toepassing zijn, en de bescherming van de door die beperkingsgronden gediende belangen derhalve niet meer aan de openbaarheid in de weg staan...”* Dit is om meerdere redenen een onjuist uitgangspunt:

Zoals terecht ook vermeld in de MvT paragraaf 2.4.3 p 13-14 maken bij het instellen van een openbaarheidsbeperking de zorgdrager en de adviserende archivaris een risicoafweging. Die is tot nu toe gebaseerd op raadpleging op de studiezaal (met recht op kopie). Die is niet gebaseerd op een risicoafweging voor publicatie op internet. De verspreiding op internet is, afhankelijk van de wijze van beschikbaarstelling, groter tot veel groter, en daarmee ook de risico's voor betrokkenen. Informatie die geen bijzondere persoonsgegevens in de zin van AVG bevat, kan wel gevoelige informatie over personen bevatten die de persoonlijke levenssfeer raken. Bovendien valt niet alle informatie over personen op papier onder de AVG, omdat ze niet altijd structureel doorzoekbaar is.

Publiceren op internet houdt echter altijd een vorm van digitalisering in waardoor er wél een bestand in de zin van de AVG ontstaat dat in meer of mindere mate doorzoekbaar is, of met de hedendaagse technieken eenvoudig doorzoekbaar is te maken. De extra verspreiding en doorzoekbaarheid vereisen extra risico-inschatting en belangenafweging, in feite volgens dezelfde systematiek als beschreven onder artikel 17a (met uitzondering van het derde lid). In de praktijk doen wij dit nu ook al standaard bij digitaliseringsprojecten voor openbaar archief. De gerechtvaardigde conclusie kan dan zijn dat uiteindelijk toch niet tot publicatie op internet wordt besloten. De uitkomst van de afweging is anders omdat de risico's anders zijn.

Hoewel het wellicht niet nodig is om in de wettekst van artikel 17 op te nemen dat ook hier een risico-inschatting en belangenafweging moeten plaatsvinden, verdient het aanbeveling om dit wel expliciet te benoemen in de Memorie van Toelichting, als zijnde vanzelfsprekend en ook in lijn met de AVG. Gebeurt dit niet, en blijft de huidige tekst in de toelichting gehandhaafd, dan ontstaat bij de zorgdrager wellicht de indruk dat als hij bij overbrenging (of achteraf op grond van de wijziging in onderdeel B) geen openbaarheidsbeperkingen stelt, archiefbescheiden/documenten onder dit nieuwe wetsvoorstel zonder meer op internet zouden kunnen worden gezet. Hij zou zich daardoor genoodzaakt kunnen voelen beperkingen te stellen die gebaseerd zijn op een risicoafweging voor de ruimste vorm van publicatie op internet, wat direct ook gevolgen heeft voor de raadpleegbaarheid op de studiezaal. Dit zou dan kunnen leiden tot een toename van het aantal beperkingen óók op de studiezaal en dat kan niet de bedoeling zijn van deze wetswijziging.

Een andere onduidelijkheid in de MvT die misverstanden (tijdens de Kamerbehandeling en na invoering) in de hand kan werken, is het feit dat pas veel te laat blijkt dat het wetsvoorstel verschillende manieren van beschikbaarstelling op internet mogelijk wil maken, afhankelijk van risico's en belangen. Het valt niet uit de wettekst op te maken en in het inleidende deel van de MvT wordt dit niet duidelijk benoemd. Pas op pagina 22 in de derde alinea wordt duidelijk dat bijvoorbeeld ook beschikbaarstelling achter een inlogvoorziening hieronder kan vallen. Het verdient aanbeveling om dit al in het inleidende deel concreet te benoemen.

Verder valt ons op dat in paragraaf 5.1 Uitvoering (p. 32 MvT) alleen de uitvoeringslasten staan benoemd die de openbare voorbereidingsprocedure met zich meebrengt. De uitvoeringslasten zijn echter groter, want betreffen o.a. ook alle inspanningen die samengaan met het afwegen van belangen en risico's vooraf en de bijhorende analyses, het scannen, en het uitwerken van een doelmatige wijze van raadpleging. Handelingen die een archiefdienst graag op zich neemt, gezien het grote belang ervan, maar waarvan de uitvoeringslast niet onderschat moet worden.

In de korte paragraaf 6 Financiële gevolgen (p. 33 MvT) worden alleen de gevolgen voor de rijksbegroting in ogenschouw genomen en wordt gesteld dat die er niet zijn. Financiële gevolgen voor gemeenten, provincies en waterschappen worden niet genoemd. Voor alle overheidslagen geldt echter dat het aannemelijk is dat er wel degelijk financiële gevolgen zijn, gezien de op p. 32 MvT en hiervoor genoemde uitvoeringslasten.

Tenslotte merkten wij de volgende kennelijke vergissingen op:

- Wettekst p. 4 en 5. Voor beide wetten, Artikel 8.4a, vierde lid en verder: hier wordt verwezen naar een zesde en vijfde lid waar kennelijk een derde en tweede lid is bedoeld
- MvT p. 14. In de vierde alinea staat tweemaal ontheffen waar kennelijk opheffen is bedoeld.
- MvT p. 36 onderdeel D Voor beschikbaarstelling via internet komen enkel in aanmerking archiefbescheiden die in een archiefbewaarplaats berusten én waarop *geen beperkingen* aan de openbaarheid berusten. Dit is in tegenspraak met de bijbehorende wettekst die het heeft over beperkt openbare archiefbescheiden.

Graag geven wij het bovenstaande in overweging en zien de behandeling van de wet in de kamer met veel belangstelling tegemoet.

Met vriendelijke groeten,

Chantal Keijsper, directeur

Kaj van Vliet, rijksarchivaris in de provincie Utrecht en gemeentearchivaris van Utrecht

Joost van Koutrik, provinciearchivaris